

EMRAH SERBES • **Derbederin El Kitabı**

EMRAH SERBES 1981 Yalova doğumlu. Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'yla Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü yarım bıraktı, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. Öğrencilik yıllarında *BirGün* gazetesi için söyleşiler kaleme aldı, *Radikal* 2 için tiyatro eleştirileri yazdı, *Hayvan* dergisinin Ankara muhabirliğini yaptı. İletişim Yayınları'ndan çıkan kitapları: *Her Temas İz Bırakır* (roman, 2006), *Son Hafriyat* (roman, 2008), *Erken Kaybedenler* (hikâye, 2009), *Hikâyem Paramparça* (seçki, 2012), *Deliduman* (roman, 2014), *Müptezeller* (roman, 2016), *Üst Kattaki Terörist* (hikâye, resimleyen İlban Ertem, 2016), *Çekiç ve Gül* (hikâye, 2022), *Memnun Kalırsın* (hikâye, 2023), *Derbederin El Kitabı - Karşı İradenin Kaideleri* (2026).

İletişim Yayınları 3727 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 678

ISBN-13: 978-975-05-4018-9

© 2026 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2026, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora, Emre Bayın

KAPAK Cihangir Ayтуğ

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Berfin İnan

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

EMRAH SERBES

Derbederin El Kitabı

Karşı İradenin Kaideleri

*Babam Sinan'a,
Oğlum Sinan'a...*

Bir

1

Bir vakitler Derbeder yedi sene ortalarda görünmedi. Yerin yedi kat dibinde, karanlık bir evde inzivaya çekildi. Derbeder evine varmak için pek çok merdiven inmişti. Çünkü onun evi sadece dikey değil, aynı zamanda düşey olarak inşa edilmişti. Derbeder o evde yedi sene sessizce bekledi. Karanlığın ışığında yalnızlığını dinlendirdi. Yedi sene sonra bir gün, sanki biri ona seslenmiş gibi karanlığın içinden usulca çıkarak geldi. Evindeki inzivasından ayrılıp kalabalıkların arasındaki inzivasına döndü. Bir pazar yerinde, gün batımının alacasında insanlara göründü. Onlara söylediği ilk söz şu oldu, dünya beni çağırdığında ben ona sırtımı dönmüştüm, bugün dünya beni unuttuğundaysa ben ona döndüm. Çok az kişi işitti bu sözleri, işitenler de manasını düşünmediler, kafalarını çevirip gittiler. Karanlık bir yağmur yağıyordu, karnı acıkmıştı Derbeder'in. Pazarcıların bir kenara attığı ezik domateslerin içinden en eziğini buldu ve afiyetle yedi. Sonra ağzını gökyüzüne açıp yağmur damlalarından su içti. Karnı doymuş, susuzluğu geçmişti.

Yedi yılda yetmiş kere yanlış kapıları çaldı Derbeder. Yetmiş kere döndü o kapılardan. Boşuna değil, durulmak için önce çağılamak gerek. Boşuna değil, ovaya inmek için önce dağlarda dolanmak gerek. Zıddını benimsemişti önce Derbeder, zıttı ona zıt gelmeyene dek. Sonra da yine bulmuştu zıddının zıddını. Öyle ki ona dışarıdan bakanlar, bu Derbeder de bir gün dediğini öbür gün yadsıyor dediler. Çünkü Derbeder'in gittiği yollarda başı dönüyordu onların. Köşeleri görüyorlardı da göremiyorlardı çemberi. Her şeyin hem kendi dışına hem de kendi içine döndüğünü. Zıtlığın ve aynılığın birliğini.

Derbeder size mutluluk dersi vermiyor, her yerde verirler o dersi, kimsenin kimseye mutluluğu öğretemeyeceğini bilmeden. Derbeder size mutsuzluğu da övmüyor. Onu da yapanlar var mutluluğun yarattığı boşluğu doldurmak için, mutluluktan bıkanlar için. Derbeder size yeni bir duyuş veriyor. Kendiniz olmaktan sıkılmadınız mı daha? Ne zaman atlayacaksınız cesedinizin üstünden? Derbeder size yeni bir gerçek veriyor. Kalbinizde kendinizden başkasına yer kalmamış. Ne zaman tahliye edeceksiniz kendinizi kalbinizden, ne zaman yer açacaksınız orada başkalarına ve öteki kendinize? Sahteliği kendiniz sanıp kendi olmayı öğütlüyorsunuz bir de. Oysa bu dünyada insan önce kendine sırt çevirmelidir. Unutabildiği kadar unutabilmelidir kendini. Hakikate en yakın insan kendiyle en az meşgul olandır.

İnsandaki bütün erdemlerin özünde yalnızlık vardır. Bu büyük gürültünün ve küçük didinmelerin ötesinde, yalnızlığın asılı durur. Cevherini yitirir kalabalığa karışan erdem. Oysa kendi tenhasında boy atar Derbeder, kalabalıkta yükselmeye kalksa budarlardı onu. Gençliğinde yaşayıp gördü ki sırrı dökülmüş bir aynaydı kalabalık, onda ne kendini görebiliyordu ne de başkalarını. Derbeder kalabalığa makkullüğünü vermişti o vakitler, kalabalık da onun kusurlarını örtmüştü. Kalabalığın içindeyken herkesin birbiri ardına bir şeyler dediğini duymuştu senelerce, hiçbir şey anlamamıştı, kafası allak bullak olmuştu. Ama biraz uzaktan dinleyince onları, hepsinin söylediğinin aynı olduğunu anladı. Doğruyu en doğru biz biliyoruz. Bize uyun. Sakın ha ayrılmayın yanımızdan. Biziz size ülküleri ve arzuları veren ve gereksiz şeylerden arındıran. Yanımızdan ayrılmayana yoktur korku ve endişe ve şüphe. İçlerindeyken anlayamamıştı düşüncelerini, bir kez anladıktan sonraysa bir daha dinlemesine gerek kalmadı. Derbeder kendi tenhasının sessizliğidir. Sessizce düşünür ve sessizce söyler. Söz söylenebilecek olanları bulmasını da bilir, kendine en çok benzeyene konuşur Derbeder, bir de kendine en az benzeyene. Çünkü bunların dışındakiler kalben sağır, zihnen kördür. Çobanlarına büyük adam der sürüler. Çobanların tarihidir tarih. Oysa tarihin üstündedir Derbeder, tarihin üstündeki karanlıkların da üstünde. Sürüden olmadığı için bahtsız adam derler ona. Ama o müstakil bahtıyla kendi açtığı patikalarından yürür. Onun hürriyeti tarihin dışındadır. Çünkü Derbeder hüküm veren değildir, hakkında verilen hükme boyun eğen de değildir. O müstakil bahtının son sözüdür. Çünkü Derbeder yürekten sever insanları. Yeter ki uzak olsunlar ondan.

Küçük düşünceler, bunlar yozlaştırır insanda soylu olan ne varsa. Küçük dertler, bunlar unutturur esas dertleri. Küçük hırslar, bunlar öldürür büyük arzuları. Küçük düşünceleri üst üste koyunca büyük düşünceye varılamaz, küçük düşüncelerin konforlu çöplüğüdür eldeki. Her türlü rahat, akla uydurulabilir orada. Kulaklara hoş gelen her türlü tatlı söz işitilebilir. Oysa sahici bir düşünce için düşünme arzusunun öldürmek gerekir önce. Ta ki o sahici düşünce bir mana olarak çıkagelsin. Çünkü insanların düşünme biçimi bozuldu nicedir. Düşünce üretebilmek için elini eteğini çekmek gerekir dünyadan önce. Çünkü dünyanın gidişatı bozuldu nicedir. Düşünce üretebilmek için bütün perdelerini çekmek gerekir önce. Çünkü gören gözler gördüklerini bozmaya başladı nicedir. Sonra beklemekle barışmak gerekir. Beklemekle barışabilen barışır bir tek zamanla. Düşünce zamansız gelir. Sonra perhize başlamak gerekir. Çünkü düşüncenin önündeki en büyük engel tıka basa dolu bir midedir. Derbeder nice yaman düşünceliler tanımıştı ki, bütün engelleri aşıttan sonra mideleri yüzünden yitirmişlerdi bütün cevherlerini. Derbeder bütün bu yolları yürüdü. Bütün bunlardan sonra elinde birkaç sahici düşünce var şimdi. Var ve yok. Çünkü onlar sadece mana. Belki de o manaların rüyaları. Tabiatlarında dile gelmek yok. Mana olarak dile gelseler muhtevalarını öldürürler. Bu yüzden kulakla işitilmez, kalben görülürler. Nicedir Derbeder, bir dörtyol ağzında, yağmurun ortasında, bisikletinin zinciri atmış ve yalınayak. Hangi yöne gitse hepsi bir. Yine de neşeli bir dünyadır onunki. Çünkü yaman kederlerden geçmiştir o neşeye varan yol.

On kat daha iyidir beni anlamış bir düşman, beni anlamamış bir dosttan. Ve yüz kat daha iyidir kılıçla gelen düşman, övgüyle gelen dosttan. Kılıç dürüstlüktür, doğrudan yaralar. Övgüyse su gibidir, gizlice aşındırır, en sağlam kayaların bile içini oyar. Övgüden kaçınmak için uzakta kurdu çadırını Derbeder. Düşmanları onu uzakta da gelip bulurdu ama dostları miyoptu, uzağı göremezlerdi. Dostları kalabalıkta gezinir, el yordamıyla ararlardı onu. Düşmanlarıysa kurt gibiydi, kendi ıssızlıklarına çekilir ve kokusundan bulurlardı onu. Derbeder derdi ki, aklın varsa çarşılar da pazarlarda fazla dolaşmazsın, çadırını ıssız yerlere kurarsın, kurtların uğrak yerlerine. Ve yaman olman gerekir hayata karşı, bunun içinse kendi kendine yeten bir dünya kurman gerekir. Düşmanına gösterdiğin gazabın yüz katını göstermen gerekir dostuna. Nice yaman savaşçılar vardır ki, sayısız düşmanı alt etmiş ama dostlarının elinde maskara olmuşlardır. Uzağa kurmuştu çadırını Derbeder, uzak görünen yerlerin de uzağına.

İradeyi tahkim için önce gözü ve kulağı muhasara altına almak gerekir. Derbeder de perdeleri kapattı, ışıkları söndürdü, sesleri susturdu senelerce. Dilsiz karanlıklara yalnız başına iltica etti, orada kalbinin son siperini savunur gibi mukavemet gösterdi. Çünkü insanlar arasında yaşamak ağır geliyordu Derbeder'e. Bu yüzden çekilmişti köşesine, yalnızlığına çalışıyordu. Zira yalnızlık da çalışılmak ister, öğrenilmek ister. Senelerce yaşadı yaban yalnızlığında Derbeder, yavan arzuların dişlerini söktü orada, sonra da ısırdı onları. Sonra da yaman arzuyu arzuladı. Tepelerdeki arzu-

yu. Çobansızlık arzusunu. Düzayak yerlerde her ahmak uçar, kuş bile olsalar canları sıkılır ama. Uçurumdan atladı Derbeder, kanatlanma ihtimaliydi arzusu. Onun uçuşu uzun bir düşüştü derinlere.

8

Başınızı okşayan şeylere gerçek diyorsunuz ama farkında değilsiniz, gırtlığınızı sıkın şeydir gerçek. Derbeder'in yolları dolambaçlıdır, dolana dolana gider, ama her esen rüzgârla bir yere dönmez. Frenkler bu heveskârlık deveranına *carpe diem* derler ki eğer bu bir marifet olsaydı herkes salih-i müstakim olurdu. Anı şekle sokan, onu kendi yoluna katan kim, onlar gelsin beri. Derbeder kötü bir gün geçirince, daha kötüsünü ister cihandan. Böylece alır boyunun ölçüsünü. Böylece kuvvet kazanır. Sizin rahatlığınız dar bir kalıptır Derbeder'e. Onun sıkı yoluna da siz sığamazsınız.

9

Yığınların kanaatlerine göre yaşayan sürü insanları, siz kalabalıkların şahsiyetsiz yalnızlarısınız. İçiniz bomboş. Hangi bayağılığın kabına girerseniz onun şeklini alıyorsunuz. Oysa insanın şekli şahsiyetidir, içine gireceği kapsa o şekle göre dökülmüş ve şeklin mütemmim cüzü olmuştur. Gerçek bir fikriniz olsun istiyorsanız ve o fikirle bir hayat yaşamak, kendinizi sürüden korumalısınız. Yerin altında yaşayamıyorsanız yüksek tepelerde yaşayın. Sürüye yabancı olanı, kendinize aşına olanı arayın. Derbeder'in şu sözlerini de iyi dinleyin, insanın önünde, her zaman, her durumda iki yol vardır. Biri yokuş aşağı gider, diğeri yokuş yukarı. Yığınların doğası yokuş aşağı gitmeye meyillidir. Sen şahsiyetini kurtarmalısın önce yığınlardan, sonra da onu sırtla-

nip tutmalısın yokuşu. Böylece varırsın sana özel olan yüce tepelere. Böylece seyredebilirsin önceki sahte hayatını ve genel ahvali. Dünyayı, dünyayı isteyenlere bırak. Saygınlığı da saygınlığı isteyenlere. Dünyaya ve saygınlığa ihtiyacı olanlar yığınlara muhtaç olanlardır. Tepelerde tek başına yaşayanınsa kimseye ihtiyacı yoktur. İnsan böyle tanır kendini. Ve sen tabii ki, tamamlanmış bir kişi değildin, değilsin ve hiçbir zaman da olmayacaksın. O yüzden her yokuşun sonunda başka bir yokuşa dik gözlerini. Sahiciliğini yokuşa sür her daim. Kendi fikrini yaşayamadığın zamanlarda ise tek adım atma. Sahici bir fikre sahip olup onu yaşamaya başladığında göreceksin ki, bütün eksikliğine rağmen noksanz bir dünya ufku açılacak önünde.

10

Seneler seneler önce Derbeder, banka hesaplarını kapatıp gündelik iktisattan iltica etti. İki ay sonra geldiler, elektriğini kestiler. Sonra da doğalgazını. Derbeder bakkaldan bir mum aldı. Soğukta, tek mumun ışığında oturdu. Düşüncelere daldı. Benim yaralarım kanayınca dedi, sarıp sarmalamam onları, soğuğa çıkarırım. Çünkü soğuktur insanı yaranmaz kılan. Oysa kışın soğuğa düşmansınız siz, yazın da sıcağa. Mevcutların mevcutluğuna, mümkünlerin mümkünlüğüne düşman olan nasıl barışabilir ki kendisiyle? Bir yaranız olsa hemen sarıp sarmalıyor, örtüyorsunuz onu, oysa yaraları kimliğidir kişinin. Zaman vermiştir o kimliği. Yara izleri, zamanın silinmez imzalarıdır. Bıkmadınız mı daha kendinizden utanmaya? Kendinizden utanmaktan ne zaman utanacaksınız! Ama sanmayın ki bir tek bugün böyleydi bu, kendinden utanmanın tarihidir insan. Aslını saklayıp kopyasını sunmanın tarihidir. Onlar da dediler ki ey Derbeder, madem bu gelmiş geçmiş bütün insanların soru-

nu, ne yapabiliriz ki bugün biz? İnsanlığa karşı bir insanın ne kadar çaresiz olduğunu idrak edemiyor musun? Elbette ediyorum dedi Derbeder, ama mesele sizin bildiğiniz gibi değil, insanlık çaresizdir evet, bu doğru, ama bir insan için her zaman bir çare bulunabilir. Neticede her düşünen kendi idraklarının hudutlarında yaşar. Siz insandan umudu kesmeden çok çok önce, ben vazgeçmiştim zaten o soyut insan tasavvurundan. O gün o insandan umudu kesmeyenler, kemâle erdiler, bir süre sonra da o kemâlin kudretiyle kendilerini yakıp tükettiler. Bense hamların en hamıyım hâlâ, benim tükenmezliğim tekâmül güzergâhına kul köle olmaktan, kemâlin her türlüünü reddetmekten ve bu ikisini daimi bir istidat haline getirmektendir.

11

Derbeder geniş yollardan gitmez. Derbeder dar yollardan da gitmez. O kendi patikalarını yaratır. Gençliğinde rüzgâr arkasından esiyordu, aldanmıştı. Şimdi karşısından esiyor, ne güzel diyor Derbeder, ayazın ortasında kaldım, meşhurken meçhul oldum işte. Derbeder'e düşmanlık etseniz de onun düşmanı olamazsınız. O kendi düşmanlarını kendi yaratır ve onlara hakkaniyetli bir savaş açar. Kendi savaşını açmadan kendi fikirlerine sahip olamaz kişi. Başkalarının fikirleriyle ilerlemek, başkalarının savaşlarına katılmak kolaydır, yokuş aşağı gider o fikirler ve savaşlar. Ama kişinin müstakil fikri ve müstakil savaşı yokuş yukarı gider. İnsanlığın kederlerini yerin dibindeyken anlamak mümkündür ama insanlık durumları ve genel ahval, kişiye mahsus patikaların ardından, yokuşların sonunda, tepedeki çimenliklerde anlaşılır.